

Helsetegn - sluttrapport

Prosjekt gjennomført av Statped for Norges døveforbund med midler fra Extrastiftelsen

Helsetegn – Gi hørselshemmede barn et trygt møte med helsevesenet

Sluttrapport

Prosjektet er gjennomført av Statped for Norges døveforbund med midler fra Extrastiftelsen.

1. Oppsummering og konklusjon

Prosjektets overordnede tittel er Helsetegn. Undertitler er:

- «Gi hørselshemmede barn et trygt møte med helsevesenet»
- «Mange barn synes det er skummelt å være på sykehus. Når de ikke hører hva du sier, er det enda skumlere»
- «Førstehjelp til å kommunisere når barnet ikke hører»

Prosjektet er gjennomført av Statped sørøst, avdeling Hørsel i samarbeid med Statpeds avdeling SLoT (Statped læring og teknologiutvikling).

Prosjektleder: Hilde Holtsmark (Hørsel sørøst)

Design/Illustrasjoner: Gudrun Haave (SLoT)

Tekst: Gudrun Haave (SLoT)

Webutvikling: Henning Andersen (SLoT)

Kamera/klipping: Tone Ervik/Marthe Trætli (SLoT)

Etterarbeid: Marthe Trætli (SLoT)

Opplesere: Henning Andersen (SLoT)

Skuespiller: Anne Mali Tharaldsteen (SLoT)

Tegnilustrasjoner i brosjyren: Aschehoug/Statped

Tegnspråk: Torill Lorentzen, Kevin Edvardsen (Hørsel sørøst) og Unni Helland (SLoT)

Prosjektets logo er en rød lekedoktorkoffert, et symbol for at dette også er helseverktøy, og resultatene av prosjektet er følgende:

- 1) Utvidelse av www.tegnordbok.no med tegn relatert til sykehus og sykehusopphold
- 2) Brosjyre med tittel «Mange barn synes det er skummelt å være på sykehus. Hvis de ikke hører hva du sier er det enda skumlere. Førstehjelp til å kommunisere når barnet ikke hører.» Brosjyrene er sendt ut i lekedoktorkofferter, både som symbol for prosjektet og som blikkfang/oppmerksomhetsskaper. Det ble lagt ved buttons med tegnilustrasjon for hhv. «sykepleier», «lege», «hei» og «bra».

- 3) Nettressurs/nettkurs: <http://www.acm1.no/helsetegn/>. Denne nettsiden er linket fra www.statped.no/helsetegn Brosjyren er også digitalt linket til nettressursen med sju QR-koder. I videoer gis det her eksempler på kommunikasjonsituasjoner som ikke fungerer godt og hvordan man kan tilrettelegge for at dette blir gode situasjoner.

Målgruppen for prosjektet Helsetegn er helsepersonell og en viktig tilleggsgruppe er barnas foreldre. For å kunne møte og ivareta hørselshemmede barn på en god måte, trenger helsepersonell kommunikasjonsverktøy. Tegnordbok, brosjyre og nettressurs er tenkt som slike verktøy. Foreldrene trenger primært en ordbokressurs for å kunne forklare på forhånd med riktige tegn hva som skal skje i forbindelse med sykehusbesøket.

Prosjektperioden er 1.1.2014 – 31.12.2015

2. Bakgrunn for prosjektet/målsetning

I St.meld. nr. 35 for 2007-2008 Mål og mening”, den såkalte “Språkmeldingen”, ble norsk tegnspråk offisielt anerkjent som språk, og det overordnede offentlige ansvaret for tegnspråk ble forankret i lovverket. Hørselshemmede skal være sikret samfunnsmessig deltakelse. Det er ennå et stykke igjen til ambisjonene i denne Stortingsmeldingen er nådd.

I den såkalte “Språkmeldingen” ble norsk tegnspråk offisielt anerkjent som språk

Et viktig samfunnsområde er helseinstitusjonene. En viktig gruppe å nå, er hørselshemmede barn. Det er via foreldre og helsepersonell vi kan bidra til å sikre at disse barna får ivaretatt sine rettigheter også i situasjoner knyttet til sykehus og helse. Målgruppen for prosjektet helsetegn er derfor helsepersonell og en sekundær målgruppe er foreldrene til barna.

Det ligger også i Statpeds mandat å bidra til å styrke de tegnspråklige arenaer samt bidra til å realisere de språkpolitiske målene for tegnspråk.

Den konkrete ideen til prosjektet oppsto etter henvendelser til Statped fra helsepersonell som ønsket kompetanse i tegnspråk og visuell tilrettelegging.

Helsetegn – nettressurs og enkeltprodukter

Prosjektets overordnede målsetning har vært å gi helsepersonell lett tilgjengelige ressurser for å kommunisere bedre med hørselshemmede barn.

Moderne teknologi gir mulighet for å utvikle en løsning der alle produktene er elektronisk og visuelt knyttet sammen samtidig som de har informasjonsverdi hver for seg. Brosjyren er et fysisk produkt der intensjonen er å vekke interesse og lede helsepersonell videre til nettsiden og nettkurset. Helsepersonell skal enkelt kunne taste seg inn på nettressursen på en pc/Mac eller med mobiltelefon via QR-kodene komme fra brosjyren inn på aktuell videoillustrasjon. Via nettressursen kan man også linkes til tegnordbok.no og laste ned pdf av brosjyren.

Man skal enkelt kunne komme fra brosjyren til nettressursen med mobiltelefon via QR-kodene i brosjyren.

Helsetegn og foreldre

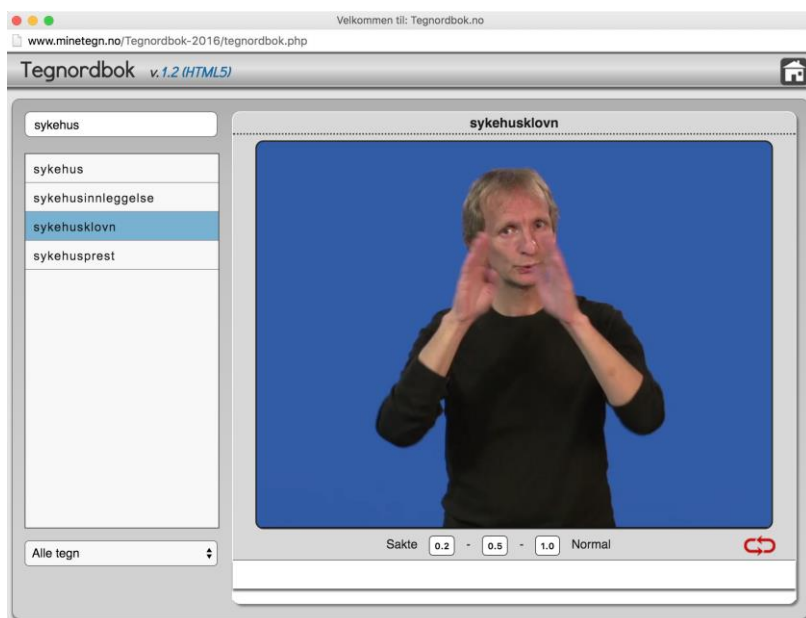
Tilbakemeldinger fra foreldre har siden prosjektets spede begynnelse vært utelukkende positive. De ser behovet for denne type materiell. Det er også et mål at foreldrene skal ta i bruk materialet både for å kunne forberede egne barn på sykehusinnleggelse, samt informere helsepersonell de møter om ressursen.

3. Gjennomføring /Metode

Prosjektet er gjennomført i samarbeid mellom Statped sørøst fagavdeling hørsel, ledet av Lise Kristoffersen, og avdeling SLoT ledet av Olle Eriksen, lokalisert ved Statped Midt. Rådgivningskontoret for hørselshemmede i Oslo ved helsesøster for døve, Anne-Mette Dahl og Trude Lillegjære, var viktige ressurser ved prosjektstart. Prosjektleder har vært Hilde Holtsmark, seksjonsleder i avdeling hørsel, Statped sørøst. Gudrun Haave, grafisk designer og tekstforfatter ved avdeling SLoT, står bak alle illustrasjoner, tekst og prosjektets grafiske profil.

Utvidelse av tegnordbok.no

Prosjektleder innhentet ved prosjektstart gloselister fra barne- og lekeavdeling på sykehus, helsestasjon, øre-nese-halsavdeling, Statens senter for epilepsi og legevakst. Med utgangspunkt i gloselister ble det så gjennomført workshop. Fire tegnspråkbrukere med helsebakgrunn diskuterte gloser og uttrykk i listene og kom frem til hvilke tegn fra norsk tegnspråk som skulle brukes. Workshopen ble filmet, for at man i etterkant i videoen kunne se eksakt hvilke ulike tegn som ble brukt. Deretter ble tegnene spilt inn ved avdeling SLoT av tegnspråklige ansatte ved Statped.

Tegnordbok.no ble utvidet med aktuelle tegn relatert til sykehus og sykehusopphold, blant dem «sykehusklovn».

Brosjyren:

Parallelt med innhenting av gloser hadde prosjektleder møter med foreldre som følger tegnspråkopplæring ved Statped og med sykepleiere og pedagogisk personale ved barne- og lekeavdelinger ved sykehus i Oslo. Rådgivningskontoret for hørselshemmede var også med i denne innledende delen av brosjyre-prosjektet. Møtene ble viktige innspill til idé-møter med prosjektgruppen, der prosjektideen ble videreutviklet til brosjyre. I begynnelsen besto denne prosjektgruppen av Olle Eriksen, Lise Kristoffersen, Gudrun Haave og Hilde Holtsmark. Den ble utvidet med flere ressurser fra SLoT ettersom prosjektet utviklet seg. Prosjektets logo ble tidlig en rød lekedoktorkoffert – og det ble bestemt at brosjyren fysisk skulle sendes ut i en slik. 500 kofferter ble bestilt fra en produsent i Kina, en leveranse som gikk over flere

måneder fra endelig bestilling høst 2014 til levering i Oslo vår 2015. Vi fant ingen leverandør i Norge som kunne levere et så stort antall koffertyper.

Nettressurs/nettkurs

Opprinnelig og i søknaden var tanken å utvikle en pakke for stedlige kurs, et «minikurs» i tegnspråk. Etter innspill fra blant annet Rådgivningskontoret for hørselshemmede ble denne ideen forlatt. Stedlige kurs er sårbart også med tanke på turnover, turnus osv. Vi kom frem til at med et nettkurs økte sjansen for å nå flere over tid. Ideen ble også omformet fra bare å handle om å få tegnkompetanse til også å handle om forståelse for visuell og auditiv tilrettelegging i møte med hørselshemmede barn.

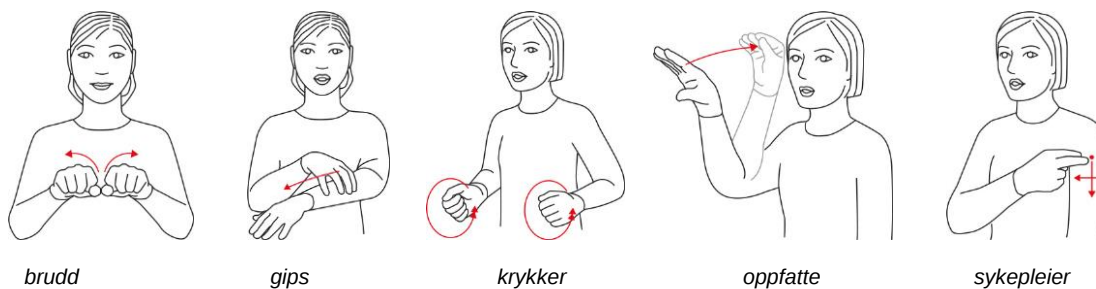
4. Resultat, distribusjon og resultatvurdering

Det ble lagt vekt på å få et resultat som er estetisk tiltalende og med design som kan knyttes både til helse og barn, og samtidig et blikkfang. Materiellet skal skille seg ut fra bunken av annen informasjon sykehus får tilsendt. Rødt er synlig, legedoktorkoffert assosieres til barn og til sykehus. Kofferten kan også knyttes til førstehjelp – her som førstehjelp til å kommunisere. Illustrasjonene har både i seg alvor og humor samtidig som de visualiserer det sentrale budskapet i brødteksten.

Illustrasjonene har både i seg alvor, humor samtidig som de visualiserer det sentrale budskapet i brødteksten

Brosjyren har farge, form og omslagsdesign tilsvarende kofferten. Formatet er mindre slik at det lett kan stables en bunke i kofferten. Omfanget er på 24 sider, og den er trykket i 3000 eksemplarer. Det er 9 helsides illustrasjoner i tillegg til små tegnillustrasjoner av aktuelle tegn fra norsk tegnspråk, relatert til sykehus.

Tegnilustrasjoner av aktuelle tegn fra norsk tegnspråk, relatert til sykehus.

Brosjyren tar innledningsvis opp følgende tema:

- helsepersonellens ansvar for å tilrettelegge for å bli forstått
- barnets rettigheter til tegnspråktolk/skrivetolk
- tolkens taushetsplikt
- hvor man bestiller tolk
- hvordan man forholder seg når det er tolk til stede

Mangelfull kommunikasjon kan være livsfarlig

Tegnspråktolken oversetter simultant fra norsk tale til norsk tegnspråk og omvendt. Tolkens er underlagt full taushetsplikt.

NAV tilbyr også skrivebrev dersom det er ønskelig. Tolkens skriver da simultant ned det som formidles til pasienten, slik at pasienten kan lese dette på skjerm. Vanligvis bruker da pasienten norsk tale selv.

Det er pasienten, barnet, som skal ha øyekontakten i samtalen både ved tegn- og stemmetolkning. Tolkens er et språklig bindeledd, og ikke en samtalepart i tolkesituasjonen. Dette kan være en utfordring i begynnelsen, men viktig å huske på.

Talking i forbindelse med liv og helse har høy prioritet hos tolkefagene. Men av og til, og særlig når det oppstår akutte behov, tar det seg ikke gjen å skaffe tolk. Eller det kan hende det tar tid før tolken kan komme. Da må du finne alternative måter å kommunisere på.

På de neste sidene finner du forslag til hvordan du kan kommunisere når noen ikke kan høre det du sier. Du finner også noen nyttige tegnspråktegn du kan lære deg, og du kan lære flere på tegnordbok.no

Brosjyren innledes med informasjon knyttet til bruk av tegnspråk og skrivebrev

Resten av brosjyren gir konkret veiledning rundt ulike situasjoner der tolk ikke er til stede – med fokus «du kan kommunisere med hørselshemmede selv om du ikke kan tegnspråk»:

- ta seg tid
- bruke konkrete
- være bevisst forstyrrende elementer som visuell og auditiv støy
- stemmebruk
- lys
- blikkontakt

- mimikk
- betydningen av ansiktsuttrykk
- sikre forståelse av informasjonen som er gitt.

Veiledningen er oppsummert i en 14 punkts huskeliste på slutten av brosjyren.

Oppsummering av brosjyren i huskeliste.

Syv av temaene i brosjyren har QR-koder som linker til aktuell video på **nettressursen** <http://www.acm1.no/helsetegn/>

▪

Temaer i brosjyren har QR-koder som linker til aktuell video på **nettressursen**.

Nettressursen har i tillegg til videoene link til tegnordbok.no og man kan laste ned pdf av brosjyren.

Stemmen til «sykepleieren/legen» i videoene er fordreid for å gi publikum et inntrykk av hvor dårlig det hørselshemmede barnet faktisk hører hvis det i det hele tatt hører noe, og dermed hvor viktig ansikt, lys og mimikk er. Videoen gir også eksempler på hvordan budskapet kan tydeliggjøres ved hjelp av konkrete.

Videoen gir også eksempler på hvordan budskapet kan tydeliggjøres ved hjelp av konkrete, som her kosebamse med skadet arm.

Lekedoktorkoffert med brosjyre, buttons og kort med enhåndsalphabetet er sendt ut til barneavdelingene ved norske sykehus, til Radiumhospitalet, Statens senter for epilepsi samt til sykepleierutdanningen ved norske høyskoler. Som en hyggelig detalj kan det her nevnes at det var en klasse hørselshemmede elever fra Nydalens videregående skoles helsefaglinje som pakket og satt adresselapper.

Lekedoktorkoffert med brosjyre, buttons og kort med enhåndsalphabetet er sendt ut til barneavdelingene ved norske sykehus, og pakket og adressert av elever ved helsefaglinjen på Nydalen videregående skole.

Videre distribusjon og informasjon er planlagt blant annet gjennom Statpeds nettbutikk, som gratis informasjonsmateriell. Materiellet vil så langt det rekker, distribueres i aktuelle sammenhenger som ved helsesøstersamlinger, Statpeds åpen dag, brukerkonferanse. Statped har selv lagt ut informasjon på www.statped.no og på Facebook. Det skal også legges opp en plan for informasjon om Helsetegn i relevante tidsskrifter og nettressursen vil bli løpende holdt vedlike og oppdatert om behov. Tegnordbok.no er i stadig utvikling, og nytt vokabular legges til.

Statped sørøst, Skådalen, Oslo, 28.01.2016 Hilde Holtmark

© Statped
Telefon: 02196

www.statped.no
facebook.com/statped
twitter.com/statped